

2.3 Ramy pojęciowe

Koncepcja badania opiera się na ramach pojęciowych, przedstawionych na poniższym schemacie. Zgodnie z definicją przyjmowaną przez metodologów badań społecznych:

„*Rama pojęciowa* tłumaczy, graficznie lub w formie narracji, podstawowe sprawy, które zostaną zbadane – główne czynniki, pojęcia / konstrukty czy zmienne oraz zakładane relacje między nimi”³.

Podstawą opracowania ram pojęciowych był z jednej strony OPZ opracowany przez Zamawiającego, a z drugiej badania i teorie naukowe dotyczące zagrożenia wykluczeniem społecznym, które dotyczy m.in. osób z niepełnosprawnościami⁴.

Zgodnie z podejściem zaczerpniętym z koncepcji *projektowania uniwersalnego*, przyjmujemy że udział osób z niepełnosprawnościami (OzN) w życiu społeczno-gospodarczym (porównaj: prawa strona schematu) jest wypadkową:

- potencjału i ograniczeń tych osób oraz
- stopnia, w jakim otoczenie jest do nich przystosowane.

Poprzez „otoczenie” rozumiemy zarówno otoczenie fizyczne (np. brak barier architektonicznych) jak i otoczenie społeczne (np. poziom zrozumienia potrzeb OzN w społeczeństwie).

Na oba wspomniane uwarunkowania (tj. na potencjał i ograniczenia OzN oraz na przystosowanie otoczenia do OzN) wpływają działania podmiotów wspierających OzN. Z kolei kluczowym uwarunkowaniem działalności tych podmiotów i przystosowywania otoczenia do OzN są dostępne fundusze oraz instrumenty. Proponowane ramy pojęciowe uwzględniają również bariery, które mogą ograniczać dostęp OzN do wsparcia (do takich barier należy brak informacji o możliwości korzystania ze wsparcia).

Przyjęte ramy pojęciowe obejmują również kwestię współwystępowania różnych aspektów zagrożenia wykluczeniem społecznym (np. korelacji niepełnosprawności z brakiem aktywności zawodowej lub nieuczestniczeniem w życiu publicznym). Tę zwrotną zależność symbolizuje zakrzywiona strzałka w prawej części schematu.

³ Miles M.B., Huberman A.M. 2000. *Analiza danych jakościowych*, Białystok: Trans Humana, s. 19.

⁴ Porównaj np. Fajfer-Kruczek I. (red.) 2015. *Wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym*, Katowice: Uniwersytet Śląski; Pokrzywa M., Wilk S. (red.). 2013. *Wykluczenie społeczne. Diagnoza, wymiary i kierunki badań*, Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski